

Södertälje kommun

Förstudie avseende kommunens upphandling
och kontroll av HVB-hem



Innehåll

1. Sammanfattning av förstudie	2
2. Inledning.....	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och frågor	3
2.3. Avgränsning.....	4
2.4. Metod.....	4
3. Ansvar och styrning.....	5
3.1. Ansvarsfördelning.....	5
3.2. Socialkontorets arbete för en gemensam struktur för upphandling av HVB-hem ..	6
3.3. Styrande dokument och rutiner	6
4. Avtal, uppföljning och rapportering.....	8
4.1. Kravställningar i avtal	8
4.2. Socialnämndens uppföljningsplan 2025	9
4.3. Återrapportering	10
5. Svar på förstudiens frågor	12
Bilaga 1: Källförteckning	14

1. Sammanfattning av förstudie

EY har på uppdrag av Södertälje kommuns förtroendevalda revisorer genomfört en förstudie för att kartlägga kommunens arbete med upphandling och kontroll av hem för vård eller boende (HVB). Syftet med förstudien har varit att kartlägga kommunens arbete med upphandling och kontroll av HVB utifrån förekomst samt rutiner för uppföljning och utvärdering.

Förstudien visar att kommunstyrelsen har ansvar för uppsikt av nämndernas kontroll av privata utförare, där socialnämnden säkerställer att lagar, riktlinjer och avtal följs. Majoriteten av HVB-placeringarna sker via ramavtal upphandlade av Adda eller Telge Inköp, som också genomför grundläggande ekonomi- och kvalitetskontroller. För direktplaceringar utan ramavtal ansvarar socialnämnden för både upphandling och kontroll av leverantörerna.

I kartläggningen har vi tagit del av styrande dokument som är antagna av socialnämnden. Dokumenten inkluderar bland annat uppföljningsplan, anvisning och uppföljning av kvalitet hos externa utförare, avtalsmallar och uppförandekod för leverantörer.

I avtal med privata utförare av HVB-hem ställs tydliga krav på insyn, uppföljning och rapportering av verksamhetens kvalitet och resultat. Kraven omfattar bland annat att insatserna ska vila på evidensbaserad praktik, personalens kompetens, bemanning, lokaler, kost, rutiner för hälso- och sjukvård, utbildning för den placerade, trygghet och säkerhet samt sekretess. Ramavtal innehåller dessutom krav på social och ekologisk hållbarhet i linje med kommunfullmäktiges mål. Krav om ekologisk hållbarhet saknas vid direktplaceringar utanför ramavtal, men finns med i kommunens och dess bolags uppförandekod för leverantörer som bifogas vid alla upphandlingar.

Kartläggningen visar att nämndens uppföljningsplan för 2025 följer fullmäktiges program för uppföljning. Uppföljning och kontroll genomförs av socialkontoret och kan genomföras på olika sätt för att kontrollera kvaliteten och uppställda mål; regelbunden, riktad och händelsestyrd uppföljning/tillsyn samt individuppföljning. Uppföljningen delas också upp i yttre och inre tillsyn. Inre tillsyn innebär fokus på de kontroller av verksamheten som sker i offentliga register och övriga öppna källor. Den yttre tillsynen innebär fokus på kvalitativa kontroller med intervjuer, granskning och verksamhetsbesök. En årlig uppföljning sammanställs i en uppföljningsrapport som lämnas till socialnämnden.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

En placering på hem för vård eller boende (HVB-hem) kan erbjudas individer som behöver vård och stöd som inte kan erbjudas i hemmiljön. Placeringen sker enligt socialtjänstlagen (SoL) efter beslut av socialnämnden eller enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), efter beslut av Förvaltningsrätten. Insatsen kan riktas till barn, ungdomar, vuxna eller familjer med behov av stöd, vård och behandling.

Ett HVB-hem kan bedrivas av kommunen, ett privat bolag, en förening, stiftelse eller enskild person. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansvarar för att ge tillstånd till verksamheter som vill driva HVB samt har tillsynsansvar över verksamheten. Enligt SoL ska insatser inom socialtjänsten vara av god kvalitet och kvaliteten i en verksamhet ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Det är kommunen som gör placeringen som ansvarar för att kvaliteten på boendet är god. Den främsta möjligheten kommunen har att ställa krav på kvaliteten i verksamheten är genom upphandling och uppföljning. Väsentliga delar i upphandlingsprocessen är att analysera behovet, upprätta en tydlig kravställning som möjliggör uppföljning samt genomföra kontinuerlig uppföljning och utvärdering av leverantören.

Under 2024 har HVB-placeringar uppmärksammats nationellt på grund av kopplingar till gängkriminalitet och enligt en sammanställning av IVOs tillsyn av HVB 2024¹ så fortsätter våld, hot och övergrepp att vara oroväckande vanligt på många av landets HVB för barn och unga. Revisorerna har mot bakgrund av ovanstående och utifrån sin risk- och väsentlighetsanalys för 2025 bedömt att det är väsentligt att genomföra en kartläggande förstudie avseende kommunens upphandling och kontroll av HVB.

2.2. Syfte och frågor

Syftet med förstudien har varit att kartlägga kommunens arbete med upphandling och kontroll av HVB utifrån förekomst samt rutiner för uppföljning och utvärdering. Följande frågeställningar har besvarats:

- ▶ Hur ser fördelningen av ansvar ut mellan kommunstyrelsen, socialnämnden och Telge Inköp AB?
- ▶ Vilka styrande dokument och rutiner finns för att säkerställa processen?
- ▶ I vilken utsträckning har koncernen, i avtal med utförare, ställt ändamålsenliga krav på kvalitet och försäkrat sig om möjlighet till insyn och uppföljning?
- ▶ Hur ser processen ut för uppföljning och kontroll av uppställda mål avseende kvalitet?
- ▶ Är nämndens uppföljningsplan utformad i enlighet med fullmäktiges program för uppföljning?

¹ Inspektionen för vård och omsorg, rapport: 2024 Våld, hot, övergrepp och oseriös verksamhet på HVB

2.3. Avgränsning

Förstudien är inriktad på att ge en översiktlig bild och syftar till att utgöra ett kunskapsunderlag för revisorerna i det fortsatta granskningsarbetet. Förstudien avgränsas till förstudiens frågor.

Förstudien utgår från kommunstyrelsens ansvar för samordningen av kommunens totala upphandlingsverksamhet och ansvar för uppsikt över nämndernas kontroll samt socialnämnden utifrån ansvar för placeringar på HVB-hem. Även Telge Inköp AB deltar i arbetet, i och med att de ansvarar för vissa ramavtal från vilka avrop görs.

2.4. Metod

Förstudien har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstepersoner. Källförteckning framgår av bilaga ett. Rapporten har kvalitetssäkrats internt hos EY och samtliga intervjuade har getts tillfälle att faktakontrollera rapporten.

3. Ansvar och styrning

3.1. Ansvarsfördelning

Enligt kommunallagen ska kommunen kontrollera och följa upp sådan verksamhet som kommunen genom avtal har lämnat över till en privat utförare. Kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn i de privata utförarnas verksamhet ska tillgodoses.

Kommunfullmäktige i Södertälje kommun har beslutat om *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns*. Programmet gäller för alla verksamhetsområden men är av särskild vikt för verksamheter som tydligt påverkar medborgarna. I programmet regleras vad som ska redovisas årligen samt vilka kontroller som ska göras av privata utförare.

Enligt programmet ska kommunstyrelsen ha uppsikt över nämndernas kontroll och uppföljning av privata utförare. Dessutom ska kommunstyrelsen säkerställa att den information som en nämnd lämnar om sin verksamhet är fullgod och uppfyller programmets krav. Vi har inom denna förstudie inte klarlagt hur kommunstyrelsen uppfyller detta ansvar.

Nämnderna ansvarar enligt fullmäktiges program för att säkerställa att utförare som bedriver verksamhet av kommunal angelägenhet inom verksamhetsområden där privata utförare finns:

- ▶ bedriver verksamheten enligt de aktuella lagar, förordningar och föreskrifter som gäller,
- ▶ bedriver verksamheten enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige och respektive nämnd fastställer för verksamheten,
- ▶ bidrar i utvärdering, uppföljning och statistikinlämning till kommunen, nationella register eller andra myndigheter,
- ▶ tillgodoser allmänheten möjligheten till insyn.

Socialnämnden samarbetar med Telge Inköp och Adda Inköpscentral vid upphandling av HVB-hem. Telge Inköp är ett kommunalt bolag vars uppdrag är att bedriva strategisk och operativ inköpsverksamhet i form av upphandlingar, tecknande av ramavtal, utveckling av inköpsprocesser och uppföljning. Adda Inköpscentral ägs av SKR och erbjuder olika former av upphandlingstjänster, ramavtal, utbildning och rådgivning.

Adda Inköpscentral upphandlar ramavtal som majoriteten av HVB-placeringarna i kommunen avropas från. Övriga placeringar avropas antingen från ramavtal som Telge Inköp har upphandlat eller via direktplaceringar. Direktplacering sker om det finns särskilda individuella behov som upphandlade aktörer inom ramavtal inte kan tillgodose. Socialnämnden genomför direktplaceringarna själva med stöd av Telge Inköp. De som arbetar med direktplaceringar har via Telge Inköp genomgått en utbildning för att bli certifierad inköpare/ beställare. Telge Inköp kan även stötta vid större alternativt mer komplicerade upphandlingar.

Telge Inköp och Adda genomför grundläggande ekonomi- och kvalitetskontroller av de upphandlade aktörerna. Kontrollerna sker i samband med tilldelning av ramavtal och årligen under avtalsperioden. Vid intervju framgår att det är socialnämnden själv som genomför grundläggande ekonomi- och kvalitetskontrollerna vid direktplaceringar.

3.2. Socialkontorets arbete för en gemensam struktur för upphandling av HVB-hem

2022 genomförde socialkontoret förstudien *Direktupphandling och säkerställande av kvalitet vid HVB-placering* i syfte att beskriva förutsättningarna för kommunens arbete att kontrollera och säkerställa kvalitet, med fokus på direktupphandling av HVB för barn.

Under 2024 tillsattes en ny funktion på socialkontorets stab, *verksamhetsstrateg för avtal och upphandling*. Syftet med den nya funktionen är att arbeta fram en gemensam struktur för upphandling, kontroll och uppföljning av HVB på socialkontoret. Tidigare har respektive avdelning på socialkontoret arbetat med upphandling och uppföljning efter egna rutiner och mallar. Socialkontoret arbetar nu för att få gemensamma och likvärdiga rutiner på plats för samtliga avdelningar som arbetar med upphandling och kontroll av HVB-hem.

Under 2024 har verksamhetsstrategen arbetat fram både uppföljningsplan och anvisningar specificerade för socialkontoret som utgår från kommunfullmäktiges *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns*. Verksamhetsstrategens roll är också att hålla en nära kontakt med Adda och Telge Inköp kring utmaningar i ramavtalen. Dessutom ska strategen förmedla information och kommunens behov mellan parterna.

Av intervjuer framkommer att vem som genomför arbetet med avtal, kontroll och uppföljning skiljer sig åt mellan avdelningarna och underliggande enheter. Till exempel på avdelningen barn och ungdom tillsattes en placeringssamordnare i januari 2025. Placeringsamordnaren arbetar för enheten ungdom. Funktionen placeringssamordnare består av en person som arbetar med att matcha ungdomar med boenden, kvalitetssäkra placeringar samt följa upp avtal. Placeringsamordnaren följer upp både ramavtal och direktplaceringar. Det finns ingen motsvarande funktion på enheten för barn 0-12 år. Detta anges bero på att det upphandlas färre placeringar på den enheten.

På enheten socialpsykiatri finns två avtalssamordnare. Avtalssamordnarna skriver avtal för direktplacering för klienter med skadligt beroende. Vid direktplaceringar gör avtalssamordnarna grundläggande ekonomi- och kvalitetskontroller inför placering och vid förlängning av placering. Avtalssamordnarna gör dock inga kvalitetsuppföljningar av avtalen. Kvalitetsuppföljningen genomförs av verksamhetsstrateg för avtal och upphandling.

På samtliga enheter genomförs individuppföljning av respektive ansvarig socialsekreterare.

3.3. Styrande dokument och rutiner

Socialnämnden antog den 3 december 2024 *Anvisning och uppföljning av kvalitet, externa utförare*. Anvisningen utgår från kommunfullmäktiges *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns*. Socialnämndens anvisning förtydligar nämndens uppföljning och kontroll av de externa leverantörerna. I anvisningen anges att socialnämnden gör alla HVB-placeringar av barn och ungdomar genom upphandling av privata aktörer. För vuxna har socialnämnden boendeinsatser både i egen regi och genom upphandling av privata aktörer.

Av anvisningen framgår att vid upphandling av privata aktörer så regleras uppdragen genom avtal. Socialkontoret har tagit fram avtalsmallar tillsammans med Telge Inköp och Adda. Enligt anvisningen ska både kommunens möjlighet till insyn hos företaget och det som rör den placerade regleras i avtalen. I avtalen ska även nämndens förväntningar om systematisk insyn och möjligheter att ta del av de insatser och aktiviteter i företaget som rör den enskilde framgå. Det rör sig bland annat om kvalitetsrapporter, företagets ledningsstruktur och även hur företagen använder de ekonomiska ersättningsarna som utgår för den placerade.

På enheten barn och ungdom används avtalsrutinen *Söka och upprätta avtal-placeringar* beslutad av resultatområdeschef (reviderad senast 17 januari 2023). Rutinen avser både avtal för placeringar inom och utanför ramavtal. Rutinen omfattar alla handläggare som gör placeringar eller hanterar placeringar. Rutinen omfattar även verksamhetsstöd, stab samt övriga handläggare inom förvaltningen som hanterar ekonomi, avtal eller individärenden. Av rutinen framgår att aktuell information om avtal, checklistor, rutiner och mallar ligger i det digitala kvalitetsledningssystemet. Mallar för individavtal uppdateras och revideras löpande. Av denna anledning anges det att mallar och checklistor alltid ska hämtas på nytt från det digitala ledningssystemet när avtal ska upprättas.

Rutinen behandlar direktplaceringsprocessen som kräver en mer omfattande insats av den som upprättar avtalet än vid användandet av befintligt ramavtal. Avtal för direktplacering behöver reglera det som vanligtvis redan står i ett upphandlat ramavtal som försäkringar, mat och vad som i övrigt ingår i tjänsten. Vid en direktplacering behöver den som upphandlar själv godkänna leverantören och göra de företagskontroller som görs av Telge Inköp eller Adda vid ramavtalstecknandet. Detta sker enligt delegationsordning och med stöd från certifierad beställare eller Telge Inköp.

Kontrollerna innebär att kontrollera om leverantören är en giltig juridisk person, det vill säga om företaget har ett organisationsnummer, F-skattbevis (godkänd att fakturera), betalar skatt och betalar lön till personalen. Kontroll av bolagets allmänna ekonomiska condition, tillstånd, föreståndare och eventuella tillsynsbesök, rapporter och protokoll ska också genomföras. *Checklista för att säkerställa korrekt direktupphandling*, upprättad av verksamhetsstrategen för avtal och upphandling, finns tillgänglig som stöd för den som ska genomföra kontroller i samband med placering hos privata utförare.

Under förstudiens genomförande framkommer att socialkontoret har ett pågående arbete med att revidera rutinen *Söka och upprätta avtal-placeringar*. Rutinen anpassas för att fungera för alla enheter som arbetar med att upprätta avtal och placeringar i HVB-hem. Syftet är att enheterna ska få mer likartade arbetssätt.

4. Avtal, uppföljning och rapportering

4.1. Kravställningar i avtal

I fullmäktiges *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns* anges krav som ska finnas med i avtal som utformas till externa aktörer:

- ▶ Upphandlingen ska utformas enligt fullmäktiges övergripande mål och riktlinjer, samt i enlighet med de mål som kopplar till den ekologiska och sociala hållbarheten.
- ▶ Nämndens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska beaktas och vid behov formuleras i avtal med privata utförare.
- ▶ Kommunens rätt att följa och inspektera verksamheten ska vara inskrivet i avtal med privata utförare.
- ▶ I avtal med privata utförare ska nämnden tillförsäkra sig information som möjliggör för allmänheten att få insyn i hur uppdraget utförs.
- ▶ Nämnden ska i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Det kan handla om verksamhetens kvalitet, organisation och ägarförhållanden, personal/kompetens, resultat och avvikelser, ekonomi samt arbete kopplat till den ekologiska och/eller sociala hållbarheten om sådana krav har ställts i upphandlingen.

Kommunfullmäktige har i sin budget för 2025 satt mål som rör ekonomi, social hållbarhet och ekologisk hållbarhet. Socialnämnden har i sin tur brutit ner dessa mål. Ramavtal som upprättas av Adda används av kommuner i hela landet. I intervju uppges att det av denna anledning kan vara svårt att få in fullmäktiges och nämndens övergripande mål och riktlinjer i ramavtalen.

Telge Inköp har upprättat dokumentet *Södertälje kommun och dess bolags uppförandekod för leverantörer* som specificerar krav på social och ekologisk hållbarhet. Dokumentet är beslutat av kommunfullmäktige. I uppförandekoden uppges minimistandarden som Södertälje kommun och dess bolag förväntar sig av sina leverantörer. Uppförandekoden bygger på FN:s *Global Compacts* 10 principer i områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö samt öppenhet och korruption. I uppförandekoden anges det att alla kommunens medarbetare som har kontakt med leverantörer ska se till att dessa känner till och förstår uppförandekoden. Intervjupersoner bekräftar att uppförandekoden ska bifogas samtliga avtal som skickas ut från kontoret i samband med undertecknandet av såväl ramavtalsplaceringar som direktplaceringar. Uppförandekoden finns dessutom med som bakgrund i de uppföljningar som kontoret gör med samtliga externa leverantörer under 2025.

Inom ramen för genomförandet av förstudien har vi tagit del av exempel på avtalsdokument som beskriver kravställningarna som ställs för upphandlade HVB-hem. Adda Inköpscentral har upprättat dokumenten *Generella krav på tjänsten* och *Villkor för placeringsavtal*. Vid placering inom ram används avropsmallar som refererar till kravställningarna i dessa två dokument.

Vid direktplacering ska mallen *Individavtal för HVB- utan ramavtal vid placering av barn och ungdomar* användas. För vuxna ska motsvarande mall *Individavtal för HVB eller stödböende utan ramavtal vid placering* användas. I dessa mallar finns i stort motsvarande kravställningar som anges i Addas två upprättade dokument.

I avtalsdokumenten både inom och utanför ram ställs krav på klienters inflytande och delaktighet i insatser som de berörs av samt krav på trygghet och säkerhet. Dessa krav är i linje med socialnämndens mål rörande social hållbarhet. Avtalsdokumenten inom ram ställer krav på ekologisk hållbarhet. Ett av kraven är att utföraren ska bedriva ett systematiskt miljöarbete och ha en miljöpolicy eller miljöplan för verksamheten. I avtalsmallarna för placeringar utanför ram ställs inte krav på ekologisk hållbarhet. I avtalsdokumenten både inom och utanför ram anges kommunens rätt att få insyn, kontrollera och följa upp leverantören. Kommunen och dess ombud ska ha rätt att vid kontroll tillträda lokaler där verksamheten bedrivs samt få tillgång till sådana uppgifter om verksamheten som anses vara nödvändiga.

I avtalsdokumenten både inom och utanför ram ställs krav på att insatser ska bygga på evidensbaserad praktik som vilar på forskning och beprövad erfarenhet. Inför varje uppdrag upprättas en genomförandeplan/behandlingsplan för klienten som innehåller mål som leverantören regelbundet ska följa upp. En gång i månaden ska leverantören rapportera måluppfyllelse till beställaren. Det ställs också krav på uppföljning av leverantörens verksamhet på grupp nivå. I avtalsdokumenten innanför ram anges att en sammanställning av uppföljningens resultat ska, på begäran, av beställaren kunna redovisas minst en gång årligen. I avtalsmallarna för direktplaceringar utanför ram anges det att leverantören senast den 1 april ska lämna över en verksamhets-/kvalitetsberättelse för föregående år.

Övriga krav på kvalitet som ställs i avtalsdokumenten rör verksamhetens lokaler, kompetens för personal och bemanning, kost för den placerade, rutiner för hälso- och sjukvård, utbildning för den placerade, krav på ledsagning och tolk, trygghet och säkerhet samt sekretess.

4.2. Socialnämndens uppföljningsplan 2025

Kommunfullmäktiges *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns* anger vilka kontroller som ska göras av privata utförare och vad som ska redovisas årligen. Leverantörernas kvalitet ska säkras genom olika typer av uppföljning och tillsyn, det kan vara:

- ▶ Regelbunden tillsyn/insyn/uppföljning enligt plan
- ▶ Riktad tillsyn/uppföljning
- ▶ Händelsestyrd tillsyn/uppföljning
- ▶ Individuppföljning

Socialnämnden antog den 1 januari 2025 *Uppföljningsplan 2025-externa utförare*. I uppföljningsplanen anges den plan som finns för året för att genomföra de fyra typerna av tillsyn och uppföljning.

Den *regelbundna uppföljningen/tillsynen* även kallad systematisk uppföljning/tillsyn delas upp i inre och yttre tillsyn. Inre tillsyn innebär fokus på de kontroller av verksamheten som sker i offentliga register och övriga öppna källor. Den yttre tillsynen innebär fokus på kvalitativa kontroller med intervjuer, granskning och verksamhetsbesök. Socialkontorets mål är att 80-100 procent av de externa utförare som används ska följas upp under 2025 i den regelbundna uppföljningen.

I uppföljningsplanen står att den *riktade uppföljningen* ska ske löpande under året utifrån identifierade fokusområden. Fakturor uppges vara ett fokusområde för 2025. Det anges inte i uppföljningsplanen vilka fler fokusområden som är beslutade.

I uppföljningsplanen anges det att *händelsestyrd tillsyn och uppföljning* sker när en händelse eller missförhållande har kommit till nämndens kännedom. Det sker oftast i samband med en individuell uppföljning av den enskildes vård. Även andra indikationer, uppgifter som kommer till nämndens kännedom från externa parter, kan ligga till grund för händelsestyrd tillsyn och uppföljning. Samtliga händelser som aktualiseras under året ska följas upp, bedömas samt vidtas åtgärder för om det bedöms aktuellt. I den händelsestyrda uppföljningen genomförs både inre och yttre tillsyn utifrån behov.

I uppföljningsplanen står att i den *individuella uppföljningen* genomförs avtalsuppföljning utifrån individens perspektiv. Vidare kontrolleras den individuella uppföljningen av genomförandeplaner. Resultatet av denna uppföljning ska ingå i den kvalitetsrapport som lämnas till nämnden för 2025.

I intervju framkommer att information om brister hos leverantörerna har börjat samlas in och dokumenteras. Tidigare har ingen sammanställd information funnits om dessa brister, och kunskapen har varit bunden till handläggare som genomfört individuppföljningar.

4.3. Återrapportering

I fullmäktiges *Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns* anges att varje nämnd ansvarar för att, oavsett utförare, återrapportera resultat av måluppfyllelse. Återrapporteringen ska göras i nämndens årsbokslut. Nämnden ska även redovisa:

- ▶ Vilka, hela eller delar av dess verksamheter, som utförs av privata utförare.
- ▶ Hur stor del av nämndens ekonomiska utfall som utgörs av privata utförare.
- ▶ Genomförd tillsyn samt vilken form av tillsyn som har genomförts.
- ▶ Hur nämnden har tillgodosett allmänhetens rätt till information och rätt till insyn hos de privata utförarna.

I socialnämndens årsredovisning för 2024 går det inte att utläsa någon av dessa fyra delar.

Socialnämnden godkände den 1 januari 2025 *Rapport uppföljning externa leverantörer 2024*, upprättad av socialkontoret. Rapporten utgår från kommunfullmäktiges program för uppföljning, socialnämndens anvisning för tillsyn och uppföljning av kvalitet av externa utförare, uppföljningsplanen för 2024 samt kvalitet i de enskilda insatserna. Enligt intervju

stannar rapporten hos nämnden om inga särskilda avvikelser noteras. Om särskild avvikelse noteras går rapporten vidare till kommunstyrelsen.

I uppföljningsrapporten uppges att 63 externa leverantörer har använts av socialkontorets verksamheter under år 2024. De externa leverantörerna avser HVB, stödboende och konsulentstödda jour- och familjehem. I rapporten beskrivs resultatet av den uppföljning och tillsyn som genomfördes under året. Det finns en beskrivning av arbetet och resultatet av samtliga fyra tillsyns- och uppföljningstyper; regelbunden, riktad, händelsestyrd och individuppföljning.

Kontroller av Skatteverkets uppgifter avseende skatter och avgifter har genomförts av både externa leverantörer inom och utanför ramavtal. Samtliga placeringar som skett utanför ramavtal har kontrollerats. I dessa kontroller har inget anmärkningsvärt uppmärksammas under 2024. Inom ramavtal har leverantörskontroller genomförts av Adda och Telge Inköp. Dessa kontroller har resulterat i att några externa leverantörer har tagits bort från ramavtalet. Det framgår ingen orsak i uppföljningsrapporten till varför leverantörerna har tagits bort från ramavtalet.

Det anges i uppföljningsrapporten att samtliga leverantörer har ombetts att skicka in kvalitetsrapporter. 20 av 63 leverantörer skickade in efterfrågad rapport. Enligt uppgift är detta en förbättring mot tidigare år. Under 2025 uppges i uppföljningsrapporten att krav ska ställas på att samtliga externa leverantörer ska skicka in kvalitetsrapporter. Det uppges i avtalen både innanför och utanför ram att leverantören ska skicka in en kvalitetsrapport vid begäran från beställaren minst en gång årligen.

Uppföljningsrapporten lyfter även att en enkät skickas ut till samtliga leverantörer med ramavtal. 42 procent av leverantörerna uppger att de inte har genomfört kontroller av underleverantörer som de använder för att utföra de uppdrag som de fått. I både avtalsdokumenten inom och utanför ram ställs det krav på att leverantören ansvarar för att eventuella konsulter och underleverantörer som anlitas av leverantören uppfyller samma krav som ställs på huvudleverantören. Enligt uppgift kan enkätfrågan ha missuppfattats av respondenterna, då de flesta har anställt personal och därför svarat att de inte gör kontroller av underleverantörer. I uppföljningsrapporten uppges att under 2025 kommer användningen av underleverantörer följas upp. Detta uppges även i uppföljningsplan 2025 för externa utförare.

I uppföljningsrapporten anges att arbetet med uppföljning och tillsyn av de externa leverantörerna för 2024 har utvecklats under året. Arbetet med detta har kartlagts och strukturerats men det finns fortsatt behov under kommande år att utveckla och systematisera arbetet. Samverkan såväl internt som externt behöver fortsätta utvecklas och stärkas.

Vid intervju uppges att verksamhetsstrategen för avtal och upphandling rapporterar utöver uppföljningsrapporten till ledningsgruppen tre gånger om året avseende socialkontorets arbete inom området. Till nämnden rapporterar verksamhetsstrategen minst en gång per år.

Av varken socialnämndens årsredovisning eller i *Rapport uppföljning externa leverantörer 2024* går det att utläsa hur stor del av nämndens ekonomiska utfall som utgörs av privata utförare.

5. Svar på förstudiens frågor

Frågor	Svar på fråga
Hur ser fördelningen av ansvar ut mellan kommunstyrelsen, socialnämnden och Telge Inköp AB?	Kommunstyrelsen ansvarar för uppsikt över nämndernas kontroll av privata utförare. Socialnämnden ska säkerställa att utförare följer lagar, riktlinjer och avtal. Adda Inköpscentral upphandlar ramavtal som används för majoriteten av placeringarna i HVB-hemmen, medan övriga placeringar avropas från Telge Inköp AB:s ramavtal. Adda och Telge Inköp ansvarar för att genomföra grundläggande ekonomi- och kvalitetskontroller av leverantörer som upphandlas via ramavtal. Socialnämnden upphandlar direktplaceringar där ramavtal saknas och genomför grundläggande ekonomi- och kvalitetskontroller av dessa leverantörer.
Vilka styrande dokument och rutiner finns för att säkerställa processen?	Styrande dokument antagna av socialnämnden ▶ Anvisning och uppföljning av kvalitet, externa utförare ▶ Uppföljningsplan 2025 - externa utförare Rutiner upprättade av socialkontoret ▶ Söka och upprätta avtal-placeringar ▶ Checklista för att säkerställa korrekt direktupphandling ▶ Avtalsmallar för placeringar i HVB-hem innanför ramavtal och utanför ramavtal Uppförandekod upprättad av Telge Inköp AB, beslutad av kommunfullmäktige ▶ Södertälje kommun och dess bolags uppförandekod för leverantörer
I vilken utsträckning har koncernen, i avtal med utförare, ställt ändamålsenliga krav på kvalitet och försäkrat sig om möjlighet till insyn och uppföljning?	Vi bedömer att koncernen i stor utsträckning ställt ändamålsenliga krav på kvalitet och försäkrat sig om möjlighet till insyn och uppföljning i sina avtal. I avtalen med privata utförare för HVB-hem finns kravställningar som försäkrar möjligheten till insyn och uppföljning. Krav ställs också på leverantören att följa upp och rapportera om verksamhetens kvalitet och resultat. I avtalen med privata utförare ställs flera kvalitetskrav. Insatserna ska baseras på evidensbaserad praktik. Övriga kvalitetskrav rör verksamhetens lokaler, kompetens för personal och bemanning, kost för den placerade, rutiner för hälso- och sjukvård, utbildning för den placerade, krav på ledsagning och tolk, trygghet och säkerhet samt sekretess. Vi noterar att i <i>Rapport uppföljning externa leverantörer 2024</i> framgår att endast 20 av 63 leverantörer skickade in kvalitetsrapporter. Dessutom uppger 42 procent av leverantörerna i en enkät att de inte har kontrollerat sina underleverantörer. Både inlämning av kvalitetsrapport och kontroll av underleverantörer är avtalskrav.

Hur ser processen ut för uppföljning och kontroll av uppställda mål avseende kvalitet?	Uppföljning och kontroll genomförs av socialkontoret som följer nämndens <i>Uppföljningsplan 2025</i> . Fyra olika typer av uppföljning kan genomföras för att kontrollera kvalitet och uppställda mål; regelbunden, riktad och händelsestyrd uppföljning/tillsyn samt individuppföljning. Uppföljningen delas också upp i yttre och inre tillsyn. Inre tillsyn innebär fokus på de kontroller av verksamheten som sker i offentliga register och övriga öppna källor. Den yttre tillsynen innebär fokus på kvalitativa kontroller med intervjuer, granskning och verksamhetsbesök. En årlig uppföljning sammanställs sedan i en uppföljningsrapport som lämnas över till socialnämnden.
Är nämndens uppföljningsplan utformad i enlighet med fullmäktiges program för uppföljning?	Ja, nämndens uppföljningsplan för 2025 följer fullmäktiges program för uppföljning.

Stockholm den 25 september 2025

Josefine Algotsson
Verksamhetsrevisor
Projektledare
Ernst & Young AB

Moa Wahlén
Verksamhetsrevisor
Granskare
Ernst & Young AB

Anders More
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Kvalitetssäkrare
Ernst & Young AB

Bilaga 1: Källförteckning

Intervjuer

- ▶ Verksamhetsstrateg för avtal och upphandling
- ▶ Placeringsamordnare barn och ungdom
- ▶ Avtalssamordnare socialpsykiatri

Dokumentation

- ▶ Program för uppföljning av verksamhet där privata utförare finns
- ▶ Mål och Budget 2025 med plan för 2026 och 2027
- ▶ Årsrapport 2024 socialnämnden
- ▶ Södertälje kommun och dess bolags uppförandekod för leverantörer
- ▶ Anvisning och uppföljning av kvalitet, externa utförare
- ▶ Söka och upprätta avtal - placeringar
- ▶ Checklista för att säkerställa korrekt direktupphandling
- ▶ Mall: Individavtal för HVB- utan ramavtal vid placering av barn och ungdomar
- ▶ Mall: Individavtal för HVB eller stödboende utan ramavtal vid placering
- ▶ Mall: Avtal mellan Södertälje kommun och konsultfamiljehemsföretag/HVB med ramavtal, vid placering av barn och ungdomar.
- ▶ Generella krav på tjänsten - Adda Inköpscentral
- ▶ Villkor för placerings avtal - Adda inköpscentral
- ▶ Uppföljningsplan 2025 - externa utförare
- ▶ Rapport uppföljning externa leverantörer 2024